

JUBILEJI

JOŽE ŽONTAR - ŠESTDESETLETNIK

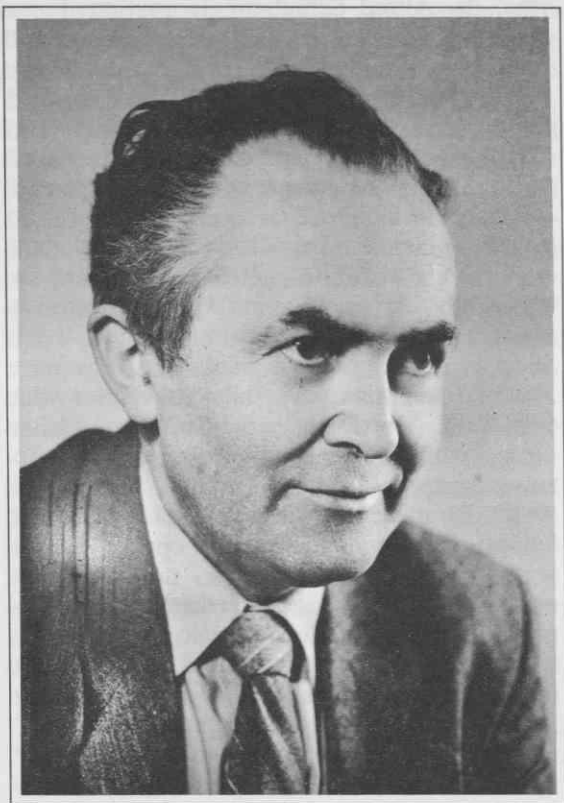
Jože Žontar, sin uglednega slovenskega zgodovinarja Josipa Žontarja, se je rodil 15. marca 1932 v Kranju. Tu je tudi maturiral leta 1950 in po študiju zgodovine v Ljubljani diplomiral na Filozofski fakulteti leta 1955. Med študijem je bil kar dvakrat odlikovan s študentsko Prešernovo nagrado. Njegovo prvo službeno mesto je bilo mesto arhivarja v Arhivu Slovenije, kjer je ostal celih petnajst let in si nedvomno nabral veliko izkušenj in znanja. Leta 1971 je postal ravnatelj tedanjega Mestnega arhiva Ljubljana, ki se je nekoliko kasneje že pod njegovim vodstvom in ob njegovih velikih naporih preoblikoval v Zgodovinski arhiv Ljubljana. Pri tem se je razširilo območje delovanja tega arhiva na celotno osrednjo Slovenijo in se je izoblikovalo več delovnih enot zunaj Ljubljane. Malokatera kulturna institucija v Ljubljani se lahko pohvali s tem, da je v sorazmerno kratkem času tako razširila svojo dejavnost in dosegla res vidne rezultate, kot je to dosegel Zgodovinski arhiv pod Žontarjevim vodstvom. Sicer pa so se Žontarjeve organizacijske sposobnosti pokazale že v času, ko je bil še član Arhiva Slovenije, še bolj pa so prišle do izraza ob oblikovanju nove podobe Zgodovinskega arhiva Ljubljana in tudi pri organiziranju arhivov na sploh, pri pripravah arhivske zakonodaje, pisanju priročnikov, izobraževanju arhivskih kadrov.

Kljub mnogim zadolžitvam in vodstveni funkciji, je Jože Žontar našel čas za delo na področju zgodovinske znanosti in leta 1977 na Filozofski fakulteti doktoriral s temo *Struktura uprave in sodstva na Slovenskem od srede 18. stoletja do leta 1948*.

Ko je Filozofska fakulteta uvedla specializirane študijske smeri, je Žontar pričel, poleg redne zaposlitve, predavati arhivistiko na oddelku za zgodovino. Leta 1979 je bil izvoljen v naziv docenta, leta 1985 za izrednega in 1990. za rednega profesorja arhivistike in to delo še vedno uspešno opravlja.

Potem ko je pred dobrim letom predal funkcijo ravnatelja Zgodovinskega arhiva v mlajše roke, je postal svetovalec vlade in vodja službe za matične arhivske strokovne naloge pri Arhivu Republike Slovenije.

Že kot mlad arhivar se je Žontar pričel uveljavljati doma in v tujini. Udeleževal se je številnih kongresov in posvetovanj ter na njih

sodeloval z diskusijskimi prispevki in referati. Poleg dr. Sergija Vilfana je gotovo naš najbolj znan strokovnjak za arhivska vprašanja in tako je tudi postal član komiteja za vprašanja šolstva iz arhivskih ved pri mednarodnem arhivskem svetu.

Žontarjevo znanstveno delo obsega preko 100 bibliografskih enot. Objavljati je začel že v času študija. Njegov prvi znanstveni prispevek je bil objavljen prav v *Kroniki* (1954). Daleč največ njegovih prispevkov je posvečenih arhivistiki; večkrat je pisal o organizaciji arhivov, o pravni zaščiti in arhivski zakonodaji, o strokovnih problemih arhivske stroke. Pripravil je učbenik za arhivistiko v srednjih šolah ter proučeval zgodovinski razvoj arhivov na Slovenskem.

Poleg zelo pestre dejavnosti v zvezi z arhivi, je trenutno skoraj edini zgodovinar, ki se ukvarja s proučevanjem strukture sodnih in upravnih organov pri nas skozi zgodovino. Najbolj obširno je ta vprašanja obravnaval v disertaciji in v vrsti razprav o upravi in sodstvu

na Kranjskem. Pod njegovim uredništvom je bila izdana večjezična publikacija Priročniki in karte o organizacijski strukturi v deželah Koroški, Kranjski, Primorju in Štajerski do leta 1918.

V svojih drugih delih je jubilent obravnaval različna vprašanja iz zgodovine 18. in prve polovice 19. stoletja zlasti na Gorenjskem. To nekoliko lokalno obarvano zanimanje je povezano tudi z njegovim uredniškim delom pri Kranjskem zborniku, kjer je redno objavljaj svoje prispevke. Pri obravnavi fevdalnega obdobja so ga najbolj zanimala vprašanja podložnikov, od kmečkih uporov, oblik podložniške posesti in obveznosti kmetov, do vprašanj v zvezi z zemljiškimi gospodstvi, demografskimi gibanji, vloge poljedelstva in živinoreje, planin, gozdov, itd. Tovrstni prispevki so bili objavljeni v Kranjskem, Kamniškem, Domžalskem in Radovljiškem zborniku. Loteval se je tudi vprašanj zgodovine mest pri nas od srede 18. stoletja dalje, zgodovine Kranja med obema vojnoma, posegal je v politično zgodovino, tako npr. pri prikazu političnega in kulturnega delovanja Antona Koblarja in še bi lahko naštevali. Opozorimo naj na že objavljeno bibliografijo Žontarjevih del v Zgodovinskem časopisu leta 1992.

Morda manj vidno, vsekakor pa pomembno, je bilo Žontarjevo uredniško delo pri revijah, zbornikih in priročnikih. Poleg Arhivista, kjer je bil glavni in odgovorni urednik v letih 1968-1972, je bil odgovorni urednik Kronike (1972-1978), uredil je zbornik 900 let Kranja in štiri Kranjske zbornike (1970-1985), dalje Vodnik po arhivih Slovenije (1965), Arhivsko tehniko (1972) ter že omenjeni večjezični

priročnik (1988). Pravkar kot urednik pripravlja obširno publikacijo Dokumenti Slovenije in verjamemo, da bo uspel.

Na tem mestu naj kot nekdanja glavna urednica Kronike poudarim še zlasti zasluge kolege Žontarja kot odgovornega urednika Kronike. Kronika je v prvem desetletju svojega izhajanja dobivala nekaj finančne pomoči od Mestnega ljudskega odbora Ljubljana, kasneje od Okrajnega ljudskega odbora in nekaterih občin oz. krajev. Ta način financiranja je leta 1965 prenehal, subvencioniranje je sicer že od 1961. dalje prehajalo na Sklad za pospeševanje založništva LRS, vendar je s tem bil krit le manjši del stroškov. Zato si je uprava Kronike ves čas prizadevala pridobiti sredstva z zbiranjem reklamnih oglasov. To delo je vrsto let bolj ali manj uspešno opravljal gospod Čuden. Zaradi takega zbiranja finančnih sredstev je kar nekajkrat postalo vprašljivo izhajanje Kronike trikrat letno, grozilo pa je celo prenehanje izhajanja revije zaradi pomanjkanja denarja. Podpora s strani Raziskovalne skupnosti je bila sprva vprašljiva, ker se je Raziskovalna skupnost postavila na stališče, da še enega glasila Zgodovinskega društva za Slovenijo ne bo financirala. Da smo kljub temu uspeli pri Raziskovalni skupnosti, ima nedvomno zasluge tudi Jože Žontar, ki je bil dovolj vztrajen, medtem ko sem sama že obupala nad uspehom. Tudi zaradi teh njegovih prizadevanj za Kroniko je prav, da mu ob šestdesetletnici, čeprav nekoliko z zamudo, čestitamo in zaželimo še veliko uspehov pri delu.

Olga Janša Zorn

